

Mario Levi

NEMOGUĆNOST ODLASKA U GRAD

Otvorena knjiga

Beograd, 2026.

Naslov originala:
Mario Levi
Bir şehre gidememek

Prevod sa turskog:
Aleksandra Hadži Bošković

This book has been published with the support of the Ministry of Culture and Tourism of Republic of Turkey in the framework TEDA Program.

Ova knjiga je objavljena uz podršku Ministarstva kulture i turizma Republike Turske, u okviru programa TEDA.

Copyright © za ovo izdanje Otvorena knjiga

Mario Levi

NEMOGUĆNOST
ODLASKA
U GRAD

Predgovor za 14. izdanje

Ova knjiga je tokom godina postala jedna od meni najvažnijih i najdragocenijih knjiga. Njen značaj se ne ogleda samo u tome što je nagrađena nagradom Haldun Taner za najbolju priču, niti što je različite izdavačke kuće stalno došampavaju. Sve je to, razume se, važno, i te kako važno. Ali ono što je istinski važno jeste možda to što je u međuvremenu toliko ljudi osetilo potrebu da mi se javi i sa mnom podeli svoje impresije o njoj. Stranice izlizane od silnog čitanja, podvučene rečenice... Među tim čitaocima bili su čak i oni pisci koje danas svi smatramo značajnim. Pisci iz generacije koja je sledila moju, čije knjige i sam duboko cenim i volim. Više ne bih ni mogao da tražim. Šta bi pa drugo mogao da traži jedan pisac, osim da na taj način uđe u nečiji život?

Ponovo čitajući ovu knjigu, povodom novog izdanja, moram priznati da sam u njoj dao prostora mnogim formulacijama kojima bih danas mogao da prigovorim. Imao sam tu moć da ih sve ispravim, ali mi se nekako to nije činilo ispravnim. I ranije, kada su se ponovo štampala nova izdanja nekih mojih knjiga, imao sam sličan osećaj. Jer, ispraviti ih značilo bi gubitak izvesne čistote ili iskrenosti. Na stranu sve to, čak i kada bih to uradio makar i krišom, ne bih mogao sebe smatrati dostojnim takve nadmenosti.

Konačno, često ponavljam, tamo gde nema iskrenosti nema ni književnosti. Jer književnost je, prevashodno, put otkrića.

A sada počinje jedno novo putovanje. Kuda to idemo? Ne znam. I dobro je što ne znam. Jer kad bismo znali, koja bi onda bila svrha traženja?

Mario Levi, 2017.

Najpre sam bio lotalica u toj istoriji sveta reči... Reči, pitanja koja pokušavaju ili da iznova konstruišu jedan tekst, pa zatim i čitav jedan život, ili da ga beznadežno razjasne, večito su me zbunjivala. Zatim, bilo je to hladno, sunčano poslepodne u nepoznatom gradu. Sećam se da smo jeli supu od povrća i hleb premazan puterom; meni se to nimalo nije dopalo. U sobi se osećao miris tamjana. Posle smo završili u nekoj seoskoj kući daleko od grada; to mora da je bila posledica pijanstva. A ja sam po jutranjoj studeni dugo lutao, pokušavajući da pronađem izlaz iz sopstvenih zabluda. Leo Fere¹ je pevao pesmu o nezaceljivoj rani. Gledali smo u plamen peći na drva, pokušavajući da se koliko-toliko ugrejemo o naš rastanak. Posle nekog vremena rekoh sebi: „Ovo je samo želja da se tiho, bez reči, proživi jedno bekstvo, jedna mala parenteza.” Kakva slučajnost, moglo bi se reći. A ipak, sve mi je to bilo pred očima. Turgut Ujar² je, na primer, opet bio pijan; hodao je oslanjajući se na štap i govorio: „Ne treba da

¹ Francuski šansonijer, pesnik i kompozitor (1916–1993), poznat po melanholičnim i angažovanim pesmama, često inspirisanim ljubavlju, pobunom i egzistencijalizmom.

² Turski pesnik (1927–1985), jedan od najznačajnijih modernih turskih lirskih autora. Poznat po hermetičnoj, duboko emocionalnoj i modernoj lirici.

me propuštate, nije mi potrebna vaša pomoć." Tako dalek, tako nemoguć bio je tada najlepší Arabistan³ na svetu. Edip Džansever⁴ nije došao te večeri, verovatno je u pasažu Krepen tražio gospodina Ruhija.

Tezer Ozlu⁵ sam poznao kroz njene reči; nikad nisam imao ljubav kao što je bila njena. Bez razloga sam govorio da večito postoji ta bojazan od suočavanja sa istinom, od nemoći da se sve ispriča. I to sam govorio samo sebi. Jer o toj priči, posle tebe, bilo je teško razmišljati. Zahtevalo je hrabrost i ponovni povratak u vlastiti ćorsokak. Odustao sam, nisam umeo da ispričam.

Možda nikad ni neću biti u stanju da dosegнем istoriju koju sam ostavio u tom dalekom gradu. Jer suština i jeste bila u traganju za nekim davnim snovima, življenju pesama, stihova, izgnanstava, iscrpljenosti, svih tih ogorčenosti, odlaganja i neizgovorenosti. A onda sam, iz čista mira, zamislio jedan morski prizor u Istanbulu. „Ovo ću more umeti da opišem”, rekoh, ali nisam umeo. A more sam oduvek voleo; oduvek sam želeo da negde odem. Zastao sam, razmislio. Godina-

³ Pesnički topos i metaforična zemlja iz poezije Turguta Ujara – označava nenastanjivu, nedostižnu, unutrašnju „pustinjsku” teritoriju čežnje i melanholije.

⁴ Turski pesnik (1928–1986), jedan od najprepoznatljivijih modernih lirskih glasova turske književnosti. Poznat je po fragmentarnoj, misaonoj poeziji, složenim unutrašnjim monolozima i liku Ruhija Beja, koji se provlači kroz niz njegovih pesama.

⁵ Turska spisateljica (1943–1986), poznata po svojim intenzivno ličnim, autobiografskim, melanholičnim delima.

ma kasnije, na jednoj ploči, Leo Fere je pevao istu onu pesmu. Istu? Zastao sam, razmislio. Odustao sam, nisam mogao da ispričam.

